

*Ad fontes***Ufa-Film s r. o.
(/1919/ 1923–1954 /1958/)**

Na počátku své existence se společnost Ufa-Film s r. o. jmenovala Nordisk Films Co. s r. o. a byla filiálkou dánské společnosti stejného jména, sídlící v Kodani. Nově vzniklá půjčovna filmů Nordisk Films Co. s r. o. začala svou činnost provozovat v roce 1916, kdy byla zapsána v obchodním rejstříku při Krajském soudě obchodním (dále jen obchodní rejstřík).¹⁾ Vedením pražské filiálky byl pověřen Vítězomír Ballenberger a půjčovna disponovala především dánskými filmy mateřské společnosti a švédskými filmy společnosti Svenska.²⁾

Dne 19. února 1923 byla sepsána nová společenská smlouva společnosti, v níž jsou jako společníci a zároveň jednatele jmenováni manželé Vítězomír a Hermína Ballenbergerovi. Kmenový kapitál společnosti činil 100 000 Kč a předmětem podnikání byl „nákup, prodej a půjčování (pronajímání) výrobků firmy Nordisk Films Co. v Kodani, zejména filmů, pocházejících od této firmy a sdružených s ní podniků“.³⁾ Nový zápis byl do obchodního rejstříku zanesen až 22. června 1923 poté, co společnost na žádost Krajského soudu změnila svůj název na Nordisk Films Co., půjčovna a prodej filmů, společnost s r. o. v Praze, a zvýšila svůj kmenový kapitál na 300 000 Kč.⁴⁾ Další změny v zápisu v obchodním rejstříku byly provedeny k datu 17. února 1925. Společnost se především přejmenovala na Ufa-Film, půjčovna a prodej filmů společnost s r. o. v Praze a předmětem podniku se stal „nákup, prodej a půjčování (pronajímání) výrobků firmy Universum-Film Aktiengesellschaft v Berlíně (dále jen Ufa), zejména filmů, pocházejících od této firmy a sdružených s ní podniků“. Koncem roku 1924 totiž společnost přešla do obchodní působnosti berlínské Ufy, jejíž výrobky nyní výhradně distribuovala.⁵⁾

V následujících letech získávala berlínská Ufa pražskou společnost postupně do svého přímého vlastnictví, a to v několika krocích. Dne 23. února 1925 byl na valné hromadě odsouhlasen převod závodních podílů manželů Ballenbergerových na JUDr. Rudolfa Stejskala jakožto pověřence a zástupce berlínské Ufy.⁶⁾ Následně byly dne 24. září 1928 na mimořádné valné hromadě odsouhlaseny další změny společenské smlouvy, mezi nimi i možnost převodu až 49% podílu společnosti na zahraničního příslušníka, ovšem pouze se souhlasem ministerstva vnitra.⁷⁾ Na základě této změny společenské smlouvy berlínská Ufa vydala příkaz k převodu 49% kmenového kapitálu

1) Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 1. Praha: ČSFÚ 1988, s. 291; Státní oblastní archiv Praha (dále jen SOA Praha), f. Krajský soud obchodní (dále jen f. KSO), spis sign. C XIV–278, fol. 26–27.

2) Z. Š t á b l a, c. d., sv. 1, s. 291.

3) Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Ufa-Film s r. o., k. 1, inv. č. 3, fol. 1–6.

4) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XIV–278, fol. 32–36, 42.

5) Tamtéž, fol. 61–62, 64–67, 74.

6) Tamtéž, fol. 76–77; NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 1, inv. č. 6, fol. 37–38.

7) NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 1, inv. č. 12, fol. 1–3.

(a tudíž podílu na společnosti) od Rudolfa Stejskala na Finanzierungs- und Handels-Aktiengesellschaft, sídlící v Curychu. Ministerstvo vnitra nemělo námitky, a proto byla curyšská společnost zapsána do obchodního rejstříku dne 15. prosince 1930 jako vlastník 147 000 Kč z celkových 300 000 Kč kmenového kapitálu.⁸⁾ K témuž datu společnost opět změnila i svůj název na Ufa půjčovna filmů, společnost s r. o. v Praze (německy Ufa Filmverleih, Gesellschaft m. b. H. in Prag).⁹⁾ Dne 21. dubna 1934 se konala valná hromada, na které byl odsouhlasen převod celého podílu Finanzierungs- und Handels-Aktiengesellschaft na jednatele společnosti Viléma Karola (5 000 Kč) a společnost Nordisk Films Co. a. s. z Curychu (142 000 Kč).¹⁰⁾ Následně byla dne 22. března 1935 na valné hromadě sepsána postupní smlouva o převodu Karolova podílu na Nordisk Films Co a. s., jak bylo dne 2. května 1935 zapsáno v obchodním rejstříku.¹¹⁾ Pod svou přímou správou převzala berlínská Ufa společnost až v roce 1939. Na mimořádné valné hromadě (19. října 1939), byl odsouhlasen převod všech podílů na berlínskou Ufu, což bylo v obchodním rejstříku zapsáno dne 29. ledna 1940.¹²⁾ Jednatel společnosti se stal Berthold von Theobald, generální ředitel berlínské Ufy.¹³⁾

Dne 14. února 1942 se konala valná hromada, na níž byly odsouhlaseny výrazné změny ve společenské smlouvě. Mj. byl navýšen kmenový kapitál z původních 300 000 K na 1 500 000 K a společnost změnila název na Ufa-Film, společnost s r. o. (německy Ufa-Filmgesellschaft m. b. H.). Předmětem podnikání nyní byla „výroba, koupě, prodej a půjčovna filmů, jakož i získávání a provoz biografů“. Všechny tyto změny byly v obchodním rejstříku zapsány dne 12. září 1942.¹⁴⁾ Až do konce existence protektorátu Čechy a Morava nedošlo ve společnosti k žádným výrazným správním a organizačním změnám.

Při bombardování Prahy v květnu roku 1945 vyhořelo několik kanceláří společnosti, především bývalá pracovna ředitele Karlheinz Görtze a skladiště filmů.¹⁵⁾ Výnosem ministerstva informací ze dne 1. září 1945 byla společnost jakožto německý majetek zestátněna.¹⁶⁾ Již v polovině května roku 1945 se správy společnosti ujala závodní rada, složená z pěti zaměstnanců společnosti a podřízená nejprve příslušnému národnímu výboru, následně Národnímu výboru českých filmových pracovníků a později zplnomocněnci pro správu filmových půjčoven (Alois Fiala, později Josef Hlinomaz).¹⁷⁾ Dekretem ministerstva informací ze dne 29. ledna 1946 byl jmenován národním správcem společnosti Rudolf Hájek (dosavadní kolektivní prokurista a účetní společnosti) a její činnost byla zastavena.¹⁸⁾ Na mimořádné valné hromadě, konané dne 15. dubna 1948, byl likvidátorem společnosti jmenován Jindřich Kubovský, který následně nahradil Rudolfa Hájka i na místě národního správce (v obchodním rejstříku zapsáno dne 6. června 1948).¹⁹⁾ Dne 11. února 1949 vydalo ministerstvo informací nové rozhodnutí, podle něž byl národním správcem jmenován

8) NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 1, inv. č. 13, fol. 8, 12, 14, 18.

9) Tamtéž, k. 1, inv. č. 14, fol. 1.

10) Tamtéž, k. 1, inv. č. 16, fol. 4.

11) Tamtéž, k. 1, inv. č. 17, fol. 3, 10–13; SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XIV–278, fol. 321–324.

12) NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 1, inv. č. 24, fol. 1–4, 31.

13) Tamtéž, k. 1, inv. č. 25, fol. 1–4.

14) Tamtéž, k. 1, inv. č. 26, fol. 34–35, 67.

15) Tamtéž, k. 36, inv. č. 213, fol. 45.

16) Tamtéž, k. 35, inv. č. 175, fol. 1.

17) Tamtéž, k. 36, inv. č. 214, fol. 1, 13–14, 18, 23, 58, 253, 266.

18) Tamtéž, k. 35, inv. č. 176, fol. 9, 32, 59; k. 35, inv. č. 177, fol. 4.

19) Tamtéž, k. 35, inv. č. 176, fol. 46–47.

Dr. Karel Myška.²⁰⁾ Po brzké smrti Karla Myšky se národním správcem stal Československý státní film a výkonem funkce byl pověřen úsek Hospodářství a správa Československého státního filmu. Následně byl v obchodním rejstříku dne 8. srpna 1950 jako národní správce společnosti zapsán JUDr. Václav Šefrna. Ještě roku 1954 nebyla likvidace společnosti dokončena, protože dosud nebyly oceněny převzaté provozní prostředky, a tudíž ani nebyla vymazána z obchodního rejstříku.²¹⁾

Společnost začala vyrábět své vlastní filmy až v roce 1933 – mj. OKÉNKO (1933), KOMEDIANTSKÁ PRINCEZNA (1936), ADVOKÁTKA VĚRA (1937), LIDÉ NA KŘE (1937), ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA (1938) a KATKOMBY (1940).²²⁾ Nejpozději od roku 1940 také vydávala vlastní zvukové týdeníky Ufa Tonwoche, které seznamovaly diváky kin s nejnovějšími událostmi z tuzemska i zahraničí a které konkurovaly týdeníkům společnosti Aktualita.²³⁾ Hlavní náplní činnosti společnosti však bylo, především ve válečném období, provozování kin a distribuce německých filmů, které měly nacistům pomoci k získání vlivu na českého diváka. Na území protektorátu Čechy a Morava společnost vlastnila celkem deset kin, do nichž dodávala filmy ze své nabídky. Šlo o pražská kina Alfa, Aleš, Koruna a Viktoria, brněnská kina Central, Kapitol a O. P., ostravská kina Alfa a Kosmos a plzeňské kino Elektra.²⁴⁾ Společnost do těchto i dalších kin distribuovala německé filmy společností Ufa (Berlín), Terra Filmkunst (Postupim), Berlin-Film (Berlín) a Continental Films (Paříž).²⁵⁾

Fond společnosti Ufa-Film s r. o. (35 kartonů, 23 úředních knih, 11 kartoték a 10 razítek) obsahuje dostatečné množství pramenů k poznání vzniku, fungování a likvidace společnosti. Z období vzniku společnosti se dochovaly písemnosti týkající se změn společenské smlouvy a osob ve vedení společnosti, v menší míře pak zápisy z valných hromad. Z doby fungování společnosti se dochovala rozsáhlá korespondence s mateřskou společností Ufa, roční bilance, daňové záležitosti, písemnosti kin provozovaných společností, korespondence a písemnosti ohledně půjčování filmů a personální složky mnoha zaměstnanců. Fond bohužel neobsahuje písemné prameny k výrobě vlastních filmů. Z období likvidace jsou nejdůležitější písemnosti zachycující její průběh včetně likvidačních zpráv, dále korespondence závodní rady a národního správce Rudolfa Hájka, seznamy odevzdaného majetku společnosti a písemnosti z procesu řešení pohledávek a restitucí.

Badatelé mají po zpřístupnění tohoto fondu možnost lépe a hlouběji poznat fungování jedné z nemnoha filmových půjčoven, které měly oprávnění distribuovat filmy na území protektorátu Čechy a Morava, a zároveň poodhalit činnost jedné z dobře fungujících složek promyšlené koncepce říšského filmového průmyslu.

M a r c e l a K a l a š o v á

20) NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 35, inv. č. 176, fol. 49.

21) Tamtéž, k. 36, inv. č. 213, fol. 315, 318–319, 355, 362.

22) Z. Š t á b l a, c. d., sv. 3, s. 43–46, sv. 4, s. 97. Podrobné filmografické údaje viz *Český hraný film II. 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv 1998.

23) NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 14, inv. č. 90, fol. 1–2; k. 38, inv. č. 240, fol. 1–6.

24) Tamtéž, k. 20 a 21, inv. č. 120–123, 125–130.

25) Z. Š t á b l a, c. d., sv. 4, s. 345–346; NFA, f. Ufa-Film s r. o., k. 14, inv. č. 91, fol. 33.